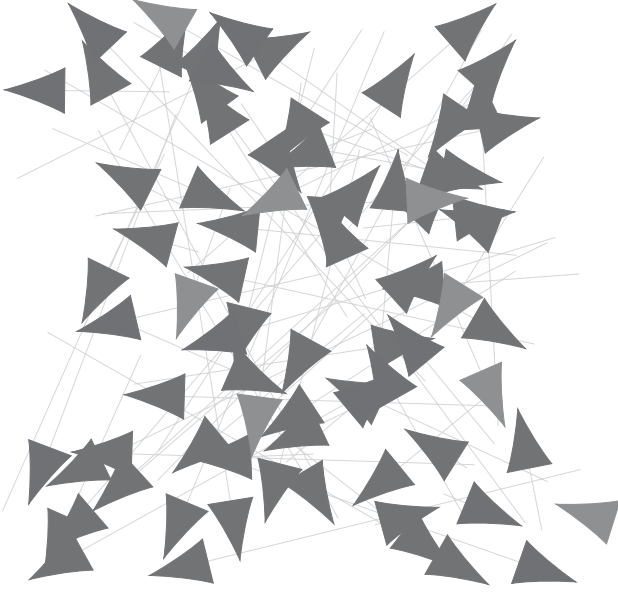

FLN वर आधारित

गणित पायाभूत पूरक पुस्तिका भाग - २

इयत्ता - ४ थी

नाव : _____

इयत्ता : _____

शाला : _____

- पूरक पुस्तिके बदल माहिती -

- या पुस्तिकेत गणिताच्या मूलभूत कौशल्यांचा समाविष्ट केलेला आहे.
- सुरवातीला विद्यार्थ्यांना प्रश्न समजून घेण्यासाठी शिक्षक किंवा पालकांची मदत घ्यावी लागेल.
- ही पुस्तिका इयत्ता निहाय अध्ययन निष्पत्ती साध्य करण्यासाठी आवश्यक पाया निर्माण करण्यास सहाय्यक आहे.

- महत्वपूर्ण सूचना -

1. दररोज किमान एका पानाचा सराव करणे अपेक्षित आहे.
2. विद्यार्थी आवश्यक असेल तिथे शिक्षक/पालक/सहाध्यायी गट यांची मदत घेऊ शकतात.
3. विद्यार्थी संभाषणाचा सराव सहाध्यायी गट/शिक्षक/पालक यांच्या समवेत करू शकतात. जर एखाद्या विद्यार्थ्याला वाचनासाठी मदत आवश्यक असेल, तर सहाध्यायी गट/शिक्षक/पालक यांची मदत घेतली जावू शकते.
4. साधारणपणे एका आठवड्यात 3 - 4 पानांचा सराव याप्रमाणे ही पूरक पुस्तिका 3 ते 4 महिन्यांत पूर्ण केली जावू शकते.
5. अतिरिक्त सराव आणि संगणकीय प्रत मिळविण्यासाठी वरील लिंक किंवा QR कोड स्कॅन करा.
6. स्मार्ट फोन, गुगल लेन्स किंवा अन्य संयुक्तिक ॲप्लिकेशनचा वापर करून QR कोड स्कॅन केला जावू शकतो.

<http://sikshana.org/fln.html>

''आम्ही ही पुस्तिका निर्माण करत असताना आशया संदर्भातील त्रुटी आणि टंकलेखनातील त्रुटी कमी करण्याचे सर्व प्रयत्न केले आहेत. तथापि, तुम्हाला काही चूक आढळल्यास किंवा या पुस्तिकांची उपयोगिता सुधारण्यासाठी आपल्या काही सूचना असल्यास, कृपया संपर्क साधावा. आपण आपल्या सूचना आम्हाला खालील ई-मेल आयडीवर पाठवू शकता.''

feedback@sikshana.org

अनुक्रमणिका

अनु क्र.	घटक	पान.क्र.
1	संख्याज्ञान	1 - 4
2	बेरीज	5 - 8
3	वजाबाकी	9 - 12
4	गुणाकार	13 - 20
5	भागाकर	21 - 24
6	भूमिती	25 - 28
7	अपूर्णांक	29 - 32
8	मापन	33 - 34
9	माहिती व्यवस्थापन	35 - 40

1. मोठ्या संख्येला गोल कर.

(a) 45, 60	(b) 70, 90	(c) 70, 90
(d) 55, 65	(e) 102, 120	(f) 265, 625
(g) 414, 144	(h) 660, 606	(i) 105, 501
(j) 258, 528	(k) 1420, 1440	(l) 2065, 2085
(m) 6503, 6508	(n) 8181, 8811	(o) 7413, 7314
(p) 2005, 5002	(q) 9988, 9899	(r) 5513, 6513
(s) 4028, 8024	(t) 5403, 5043	(u) 1145, 1445

2. खालील संख्या चढत्या क्रमाने लिही.

- (a) 44, 75, 10, 18 _____
- (b) 11, 48, 63, 99 _____
- (c) 100, 98, 210, 40 _____
- (d) 145, 214, 600, 401 _____
- (e) 765, 675, 567, 576 _____
- (f) 110, 101, 111, 100 _____
- (g) 635, 536, 365, 356 _____
- (h) 448, 484, 844, 848 _____
- (i) 987, 897, 798, 879 _____
- (j) 340, 430, 403, 304 _____

3. खालील प्रश्नांची उत्तरे लिही.

- (a) सर्वात लहान दोन अंकी संख्या _____
- (b) सर्वात मोठी दोन अंकी संख्या _____
- (c) सर्वात लहान तीन अंकी संख्या _____
- (d) सर्वात मोठी तीन अंकी संख्या _____

1. दिलेल्या संख्यांपासून सर्व संभाव्य ३-अंकी संख्या तयार कर आणि त्या उतरत्या क्रमाने मांड.

(a) 1, 2, 8

(b) 6, 3, 0

(c) 5, 5, 9

(d) 4, 6, 8

(e) 3, 0, 3

(f) 7, 7, 7

2. वर्णन केल्याप्रमाणे संख्या लिही.

(a) कोणत्याही पाच, 3 अंकी संख्या ज्यामध्ये एकक स्थानावर शून्य आहे.

उदा: 1) 310 2) 3)..... 4)..... 5).....

(b) एकक, दशक आणि शतक ठिकाणी समान संख्या असलेल्या सर्व 3-अंकी संख्या.

उदा: 111

(c) तीनशे पंधरा ची मागील आणि पुढील संख्या

(d) सहाशे आठच्या पुढील तीन संख्या.

(e) सर्व 3 - अंकी संख्या ज्यांच्या एकक आणि दशक ठिकाणी शून्य आहे.

(f) दोन, 3-अंकी संख्या ज्यांची बेरीज पाचशे आहे.

3. खालील दिलेल्या प्रत्येक संख्येमधील 3- ची स्थानिक किंमत लिही.

(a) 530

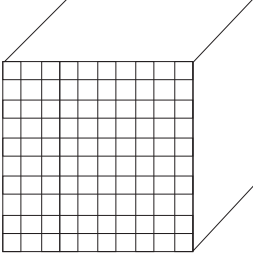
(b) 503

(c) 305

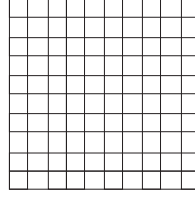
चार अंकी संख्या

सारणीमध्ये संख्यांची स्थानिक किंमत अक्षरामध्ये दिली आहे.

चार अंकी संख्या अशा लिहिल्या जाऊ शकतात.

हजार

शतक

दशक

एकक

हजार	शतक	दशक	एकक
6	4	2	8
सहा हजार	चारशे	वीस	आठ
4	5	8	2
चार हजार	पाचशे	ऐंशी	दोन

खालील संख्या अक्षरात लिही.

उदा: 2130: दोन हजार एकशे तीस

- 1) 7645:
- 2) 2234:
- 3) 8790:
- 4) 7450:
- 5) 1087:

खालील संख्या अंकात लिही.

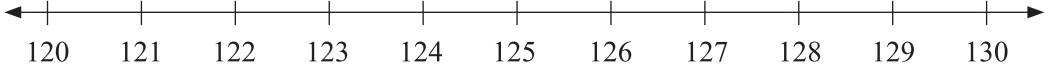
उदा. तीन हजार दोनशे चोवीस : 3224 6) आठ हजार सहाशे पंचावन्न :

7) नऊ हजार एकाहात्तर : 8) सहा हजार एकाहात्तर :

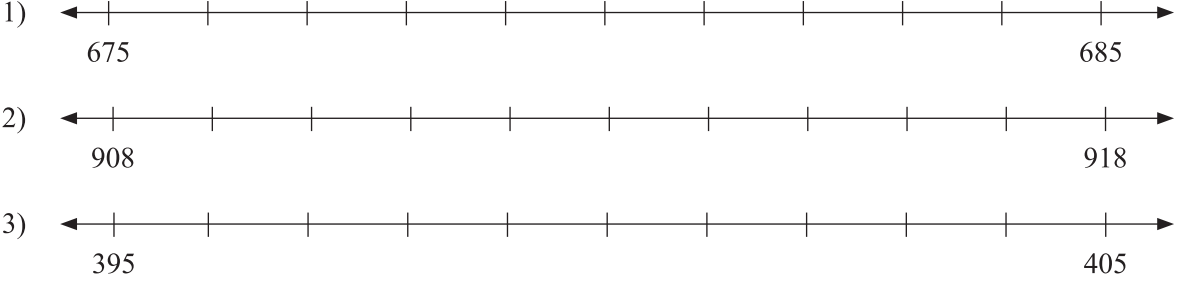
9) चार हजार सातशे सहा : 10) एक हजार एक :

संख्यांचा क्रम

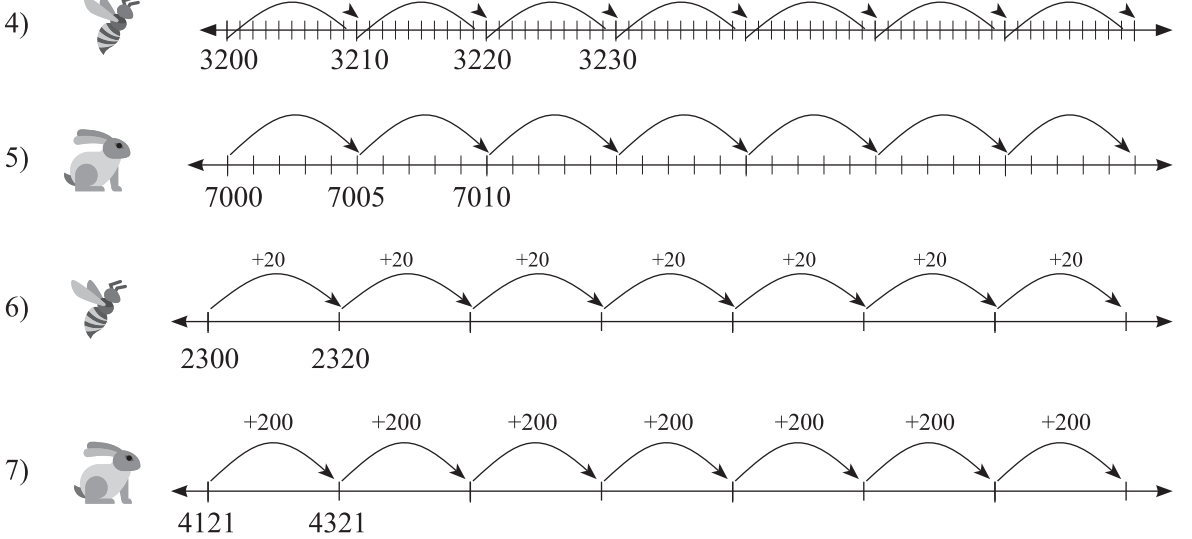
उदा.

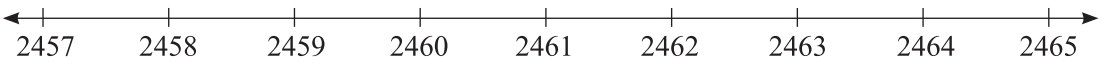
तीन अंकी संख्यांचा क्रम पूर्ण कर.

मधमाशी उडत-उडत आणि ससा उड्या मारत कोणत्या जागी जाईल, तिथे कोणती संख्या येईल ते शोध आणि लिही.

खालील उदाहरणात संख्यारेषेचे निरीक्षण करुन प्रश्नांची उत्तरे लिही.

उदा. 2461 पेक्षा मोठी संख्या ?

2462, 2463, 2464, 2465

1) 2463 पेक्षा लहान संख्या ?

2) 2458 पेक्षा लहान किंवा समान संख्या ?

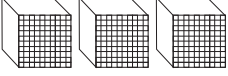
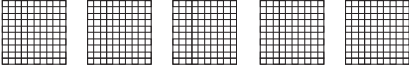
3) 2464 पेक्षा मोठी आणि समान संख्या ?

पालक/शिक्षकांचा अभिप्राय

पालक/शिक्षकांची स्वाक्षरी

तीन हजार

	+		+		+	
3000		500		40		8
तीन हजार		पाचशे		चाळीस		आठ

$3548 = 3000 + 500 + 40 + 8$
 $= 3 \times 1000 + 5 \times 100 + 4 \times 10 + 8 \times 1$

खालील संख्यांची विस्तारित रूपे लिही.

उदा. $1243 = 1 \times 1000 + 2 \times 100 + 4 \times 10 + 3$

- 1) 7630 =
- 2) 1745 =
- 3) 9023 =
- 4) 2323 =
- 5) 8007 =

खालील उदाहरणात संख्येचे शाब्दिक विस्तारित रूप दिलेले आहे, त्यावरून संख्येचे अंकात विस्तारित रूप लिही.

उदा. पाच हजार + तीन शतक + आठ दशक + एक एकक = $5 \times 1000 + 3 \times 100 + 8 \times 10 + 1 \times 1 = 5381$

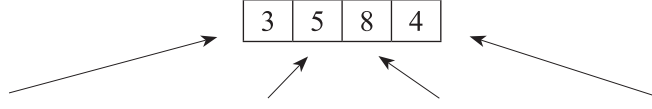
- 6) नऊ हजार + सहा शतक + तीन दशक + तीन एकक =
- 7) सात हजार + चार शतक + दोन दशक + दोन एकक =
- 8) आठ हजार + सहा शतक + तीन दशक + आठ एकक =
- 9) पाच हजार + तीन शतक + सहा दशक + पाच एकक =
- 10) सात हजार + चार शतक + पाच दशक + एक एकक =

खालील संख्यांची विस्तारित रूपे तुझ्या वहीत लिही.

1) 2956	2) 8093	3) 7003	4) 1883	5) 6654
6) 9000	7) 4444	8) 8812	9) 9800	10) 3004

दर्शनी किंमत आणि स्थानिक किंमत

एका अंकाची दर्शनी किंमत मला त्या अंकाची स्थानिक किंमत किती आहे ते सांगते.

हजाराचे स्थान	शतकाचे स्थान	दशकाचे स्थान	एककाचे स्थान
---------------	--------------	--------------	--------------

खालील सारणी पूर्ण कर.

	संख्या	हजाराचे स्थान	शतकाचे स्थान	दशकाचे स्थान	एककाचे स्थान
उदा.	1267	1	2	6	7
1)	4235				
2)	3190				
3)	2743				
4)	5149				
5)	6035				

दर्शनी किंमत म्हणजे त्या संख्येची वास्तविक किंमत होय. 7945 या संख्येमधील '9' ची दर्शनी किंमत 9 आहे. अंकाची स्थानिक किंमत = दर्शनी किंमत X स्थानिक किंमत

संख्या	7	9	4	5
दर्शनी किंमत	7	9	4	5
स्थानिक किंमत	हजार 1000	शतक 100	दशक 10	एकक 1
प्रत्येक अंकाची स्थानिक किंमत	7000	900	40	5

खालील संख्येमधील अधोरेखित केलेल्या अंकांची दर्शनी किंमत आणि स्थानिक किंमत लिही.

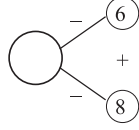
	संख्या	दर्शनी किंमत	स्थानिक किंमत
उदा.	8 <u>3</u> 02	3	300
6)	130 <u>7</u>		
7)	<u>1</u> 238		
8)	83 <u>2</u> 0		
9)	3 <u>5</u> 02		
10)	10 <u>3</u> 8		

बेरीज आणि वजाबाकी यामधील सहसंबंध

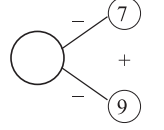
उदा. 1	$3 + 4 = 7$	$7 - 3 = 4$	$7 - 4 = 3$	
उदा. 2	$5 + 10 = 15$	$15 - 5 = 10$	$15 - 10 = 5$	

खाली दिलेल्या संख्यांची शक्य तितक्या बेरजा आणि वजाबाकी करून उत्तरे लिही.

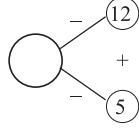
1) $6 + 8 = \text{----}$
 $\text{----} - 6 = 8$
 $\text{----} - 8 = 6$

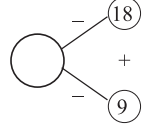
2) $7 + 9 = \text{----}$
 $\text{----} - 7 = 9$
 $\text{----} - 9 = 7$

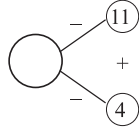
3) $12 + 5 = \text{----}$
 $\text{----} - 12 = 5$
 $\text{----} - 5 = 12$

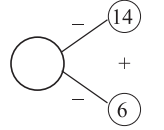
4) $18 + 9 = \text{----}$
 $\text{----} - 18 = 9$
 $\text{----} - 9 = 18$

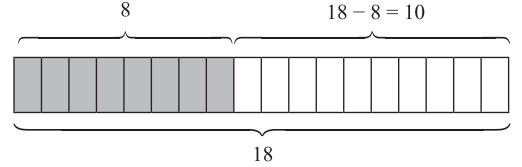
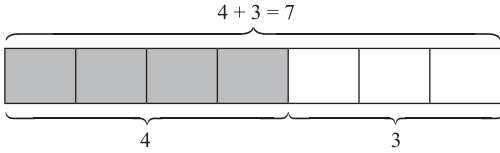
5) $11 + 4 = \text{----}$
 $\text{----} - 11 = 4$
 $\text{----} - 4 = 11$

6) $14 + 6 = \text{----}$
 $\text{----} - 14 = 6$
 $\text{----} - 6 = 14$

खालील उदाहरणांचे निरीक्षण कर.

खालील बेरीज आणि वजाबाकी करण्यासाठी योग्य संख्येच्या चौकटी रंगव.

7) $15 - 8 = \text{.....}$

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

8) $12 - 4 = \text{.....}$

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

9) $8 + 2 = \text{.....}$

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

10) $3 + 6 = \text{.....}$

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

10 किंवा 10 च्या पटीतील संख्यांची बेरीज

उदा. 1) $10 + 3 = 13$
3) $4 + 40 = 44$

2) $20 + 3 = 23$
4) $30 + 8 = 38$

खालील उदाहरणांचे निरीक्षण करून बेरीज कर.

1) $10 + 5 = \dots\dots\dots$ 2) $10 + 8 = \dots\dots\dots$ 3) $80 + 8 = \dots\dots\dots$
4) $6 + 50 = \dots\dots\dots$ 5) $40 + 9 = \dots\dots\dots$ 6) $7 + 40 = \dots\dots\dots$

हि पद्धत वापरू शकता.

उदा. 1) $30 + 45 = \underline{30} + \underline{40} + \underline{5} = \underline{70} + \underline{5} = \underline{75}$

उदा. 2) $23 + 70 = \underline{20} + \underline{70} + \underline{3} = \underline{90} + \underline{3} = \underline{93}$

7) $20 + 31 = \underline{\quad} + \underline{\quad} + \underline{\quad} = \underline{\quad} + \underline{\quad} = \underline{\quad}$

8) $80 + 12 = \underline{\quad} + \underline{\quad} + \underline{\quad} = \underline{\quad} + \underline{\quad} = \underline{\quad}$

9) $76 + 10 = \underline{\quad} + \underline{\quad} + \underline{\quad} = \underline{\quad} + \underline{\quad} = \underline{\quad}$

10) $33 + 50 = \underline{\quad} + \underline{\quad} + \underline{\quad} = \underline{\quad} + \underline{\quad} = \underline{\quad}$

पहिल्यांदा 10 आणि 10 च्या
पटीतील संख्यांची बेरीज कर.
जर अंकांची बेरीज 10 पेक्षा जास्त
असेल, तर आपण काय कराल?

अधिक सरावासाठी:

1) $10 + 20 =$ 2) $10 + 30 =$ 3) $10 + 40 =$ 4) $10 + 50 =$
5) $20 + 6 =$ 6) $20 + 8 =$ 7) $30 + 1 =$ 8) $40 + 6 =$
9) $50 + 7 =$ 10) $60 + 6 =$ 11) $70 + 7 =$ 12) $30 + 8 =$

पालक/शिक्षकांचा अभिप्राय

पालक/शिक्षकांची स्वाक्षरी

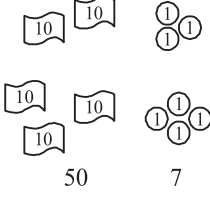
दोन आणि तीन अंकी संख्यांची बेरीज

उदा.

द. ए.

2 3

$$\begin{array}{r} + \\ 3 \quad 4 \\ \hline 5 \quad 7 \end{array}$$

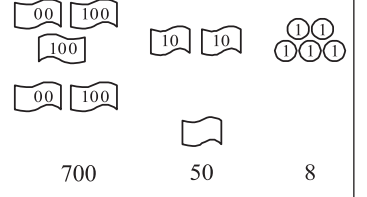

उदा.

श. द. ए.

3 4 7

$$\begin{array}{r} + \\ 4 \quad 1 \quad 1 \\ \hline 7 \quad 5 \quad 8 \end{array}$$

खालील उदाहरणात दाखविल्याप्रमाणे बिन हातच्यांच्या उदाहरणांची बेरीज कर.

1) द. ए.

$$\begin{array}{r} 6 \quad 8 \\ + 3 \quad 1 \\ \hline \end{array}$$

2) द. ए.

$$\begin{array}{r} 8 \quad 4 \\ + 1 \quad 1 \\ \hline \end{array}$$

3) द. ए.

$$\begin{array}{r} 3 \quad 6 \\ + 1 \quad 3 \\ \hline \end{array}$$

4) द. ए.

$$\begin{array}{r} 2 \quad 4 \\ + 6 \quad 4 \\ \hline \end{array}$$

5) द. ए.

$$\begin{array}{r} 4 \quad 4 \\ + 5 \quad 2 \\ \hline \end{array}$$

6) द. ए.

$$\begin{array}{r} 7 \quad 3 \\ + 2 \quad 4 \\ \hline \end{array}$$

7) द. ए.

$$\begin{array}{r} 8 \quad 8 \\ + 1 \quad 1 \\ \hline \end{array}$$

8) द. ए.

$$\begin{array}{r} 3 \quad 4 \\ + 7 \quad 4 \\ \hline \end{array}$$

9) श. द. ए.

$$\begin{array}{r} 2 \quad 3 \quad 1 \\ + 7 \quad 4 \quad 0 \\ \hline \end{array}$$

10) श. द. ए.

$$\begin{array}{r} 1 \quad 1 \quad 1 \\ + 3 \quad 4 \quad 5 \\ \hline \end{array}$$

11) श. द. ए.

$$\begin{array}{r} 7 \quad 3 \quad 1 \\ + 2 \quad 4 \quad 5 \\ \hline \end{array}$$

12) श. द. ए.

$$\begin{array}{r} 3 \quad 4 \quad 2 \\ + 8 \quad 5 \quad 0 \\ \hline \end{array}$$

13) श. द. ए.

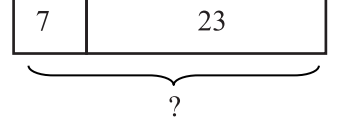
$$\begin{array}{r} 2 \quad 2 \quad 2 \\ + 4 \quad 5 \quad 6 \\ \hline \end{array}$$

14) श. द. ए.

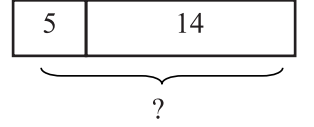
$$\begin{array}{r} 8 \quad 4 \quad 2 \\ + 3 \quad 5 \quad 6 \\ \hline \end{array}$$

खालील प्रश्न वाच. रेखाचित्रे पहा. नंतर, बेरीज करून उदाहरणे सोडव:

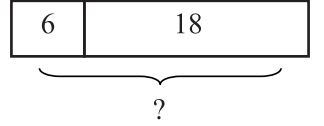
1. सुमन कडे 7 सफरचंद आहेत आणि तिचा मैत्रिणीने तिला आणखी 23 सफरचंद दिले. आता सुमनकडे किती सफरचंद आहेत ?

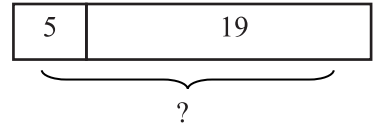
2. एका झाडावर 14 पक्षी आहे, त्यांच्यात आणखी 5 पक्षी सामील झाले. आता एकूण किती पक्षी झालेत ?

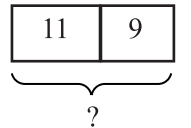
3. एका टोपलीत 6 संत्री आहेत. जर तुम्ही टोपलीमध्ये आणखी 18 संत्री टाकली, तर तिथे एकूण किती संत्री होतील ?

4. सुरज कडे 5 लाल फुगे आणि 19 निळे फुगे आहेत. सुरजकडे एकूण किती फुगे आहेत ?

5. जर एका वर्गात 11 विद्यार्थी आहेत आणि आणखी 9 विद्यार्थी आले, तर आता तिथे किती विद्यार्थी झाले ?

बेरीज करुन उदाहरणे सोडवः

$$\begin{array}{r} 5130 \\ + 207 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 7134 \\ + 2711 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 4205 \\ + 3816 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 5897 \\ + 2079 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 1789 \\ + 1322 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 488 \\ + 1669 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 6802 \\ + 562 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 224 \\ + 1465 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 5389 \\ + 872 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 5229 \\ + 3430 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 5206 \\ + 2355 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 9753 \\ + 588 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 1263 \\ + 8582 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 4851 \\ + 2278 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 9034 \\ + 6506 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 6242 \\ + 4089 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 3038 \\ + 206 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 1232 \\ + 8743 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 9543 \\ + 135 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 2080 \\ + 1554 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 3789 \\ + 3830 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 8282 \\ + 2484 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 2759 \\ + 6064 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 7289 \\ + 246 \\ \hline \end{array}$$

Date : ____ / ____ / ____

बेरीज करुन उदाहरणे सोडवः

$$\begin{array}{r} 1450 \\ + 3974 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 2106 \\ + 3093 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 4570 \\ + 1781 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 2382 \\ + 5809 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 2485 \\ + 2075 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 9846 \\ + 936 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 6259 \\ + 9023 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 4582 \\ + 8522 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 3855 \\ + 2224 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 5421 \\ + 4249 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 3957 \\ + 2490 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 8904 \\ + 142 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 3375 \\ + 788 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 4475 \\ + 1085 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 6589 \\ + 362 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 2990 \\ + 2948 \\ \hline \end{array}$$

पालक/शिक्षकांचा अभिप्राय

पालक/शिक्षकांची स्वाक्षरी

चित्रांचा उपयोग करून वजाबाकी

Date : ____ / ____ / ____

उदा. 1		उदा. 2		
	$5 - 3 = 2$		$9 - 4 = 5$	

जेव्हा काळा ठिपका पांढऱ्या ठिपक्याला जोडला जातो, तेव्हा तो कमी झाला असे मानूया. मग या चित्राचे वाचन असे होईल, 5 मधून 3 कमी झाले तर खाली 2 राहतात किंवा 5 आणि 3 मध्ये 2 इतका फरक आहे.

वजाबाकी कर. आवश्यक असल्यास, उदाहरणात दाखविल्याप्रमाणे पांढरे आणि काळे ठिपके काढ.

1) $9 - 1 =$	2) $8 - 4 =$	3) $7 - 3 =$

4) $7 - 5 =$	5) $8 - 1 =$	6) $8 - 7 =$

चला, वारंवार वजाबाकी करण्याचा प्रयत्न करूया.

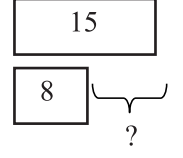
$9 \xrightarrow{-3} 6 \xrightarrow{-3} 3 \xrightarrow{-3} 0$ 3 हा अंक 9 या अंकामध्ये 3 वेळा येतो किंवा 3 ची तीनपट संख्या 9.

दिलेल्या मोठ्या संख्येमधून लहान संख्या किती वेळा वजा करू शकतो ते शोध.

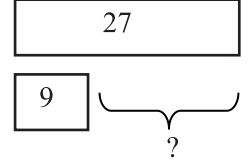
7) $10 \xrightarrow{-2} \square \xrightarrow{-2} \square \xrightarrow{-2} \square \xrightarrow{-2} \square \xrightarrow{-2} \square$
8) $12 \xrightarrow{-3} \square \xrightarrow{-3} \square \xrightarrow{-3} \square \xrightarrow{-3} \square$
9) $15 \xrightarrow{-5} \square \xrightarrow{-5} \square \xrightarrow{-5} \square$
10) $8 \xrightarrow{-4} \square \xrightarrow{-4} \square$

खालील प्रश्न वाच. रेखाचित्रे पहा. नंतर, वजाबाकी करून उदाहरणे सोडवः

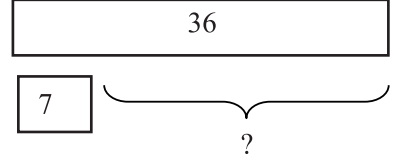
1. कपाटात 15 पुस्तके आहेत. 8 पुस्तके काढली तर किती पुस्तके उरतात ?

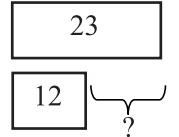
2. लीना कडे 27 चॉकलेट आहेत. ती 9 चॉकलेट तिच्या मैत्रिणीला देते. आता लीना कडे किती चॉकलेट शिल्लक राहतील ?

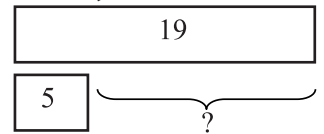
3. एका टोपलीत 36 सफरचंद आहेत. जर 7 सफरचंद खाल्ली, तर टोपलीत अजून किती सफरचंद शिल्लक राहतील ?

4. एका बेकरीत 23 कुकीज आहेत. जर 12 कुकीज विकल्या, तर बेकरीत किती कुकीज शिल्लक आहेत ?

5. एका वर्गात 19 विद्यार्थी आहेत. जर 5 विद्यार्थी वर्ग सोडून गेले तर वर्गात अजून किती विद्यार्थी आहेत ?

दोन अंकी आणि तीन अंकी संख्यांची वजाबाकी

Date : ____ / ____ / ____

उदा.

	द.	ए.		श.	द.	ए.
	4	6		8	9	7
-	1	4		-	6	2
	3	2			2	7

खालील उदाहरणात दाखविल्याप्रमाणे बिन हातच्यांच्या उदाहरणांची वजाबाकी कर.

1)	$\begin{array}{r} 25 \\ - 14 \\ \hline \end{array}$	2)	$\begin{array}{r} 34 \\ - 11 \\ \hline \end{array}$	3)	$\begin{array}{r} 42 \\ - 22 \\ \hline \end{array}$	4)	$\begin{array}{r} 920 \\ - 720 \\ \hline \end{array}$	5)	$\begin{array}{r} 492 \\ - 322 \\ \hline \end{array}$
----	---	----	---	----	---	----	---	----	---

6)	$\begin{array}{r} 25 \\ - 21 \\ \hline \end{array}$	7)	$\begin{array}{r} 37 \\ - 25 \\ \hline \end{array}$	8)	$\begin{array}{r} 33 \\ - 20 \\ \hline \end{array}$	9)	$\begin{array}{r} 702 \\ - 401 \\ \hline \end{array}$	10)	$\begin{array}{r} 890 \\ - 170 \\ \hline \end{array}$
----	---	----	---	----	---	----	---	-----	---

11)	$\begin{array}{r} 35 \\ - 15 \\ \hline \end{array}$	12)	$\begin{array}{r} 53 \\ - 31 \\ \hline \end{array}$	13)	$\begin{array}{r} 28 \\ - 5 \\ \hline \end{array}$	14)	$\begin{array}{r} 846 \\ - 442 \\ \hline \end{array}$	15)	$\begin{array}{r} 736 \\ - 134 \\ \hline \end{array}$
-----	---	-----	---	-----	--	-----	---	-----	---

16)	$\begin{array}{r} 45 \\ - 22 \\ \hline \end{array}$	17)	$\begin{array}{r} 68 \\ - 62 \\ \hline \end{array}$	18)	$\begin{array}{r} 49 \\ - 33 \\ \hline \end{array}$	19)	$\begin{array}{r} 747 \\ - 101 \\ \hline \end{array}$	20)	$\begin{array}{r} 451 \\ - 231 \\ \hline \end{array}$
-----	---	-----	---	-----	---	-----	---	-----	---

21)	$\begin{array}{r} 59 \\ - 4 \\ \hline \end{array}$	22)	$\begin{array}{r} 76 \\ - 34 \\ \hline \end{array}$	23)	$\begin{array}{r} 88 \\ - 57 \\ \hline \end{array}$	24)	$\begin{array}{r} 743 \\ - 220 \\ \hline \end{array}$	25)	$\begin{array}{r} 889 \\ - 364 \\ \hline \end{array}$
-----	--	-----	---	-----	---	-----	---	-----	---

26)	$\begin{array}{r} 65 \\ - 5 \\ \hline \end{array}$	27)	$\begin{array}{r} 69 \\ - 18 \\ \hline \end{array}$	28)	$\begin{array}{r} 35 \\ - 25 \\ \hline \end{array}$	29)	$\begin{array}{r} 641 \\ - 301 \\ \hline \end{array}$	30)	$\begin{array}{r} 475 \\ - 242 \\ \hline \end{array}$
-----	--	-----	---	-----	---	-----	---	-----	---

उदा. 1

	7	2	
-	3	8	

 $\Rightarrow$

	7	⁶ 2	
-	3	8	
		4	

 $\Rightarrow$

	7	⁶ 2	
-	3	8	
	3	4	

एककस्थानी 2 हा अंक आहे. 2 या लहान अंकातून 8 हा मोठा अंक वजा होऊ शकत नाही, म्हणून शेजारील दशक स्थानी 7 या अंकातून 1 हातचा घेतल्यावर दशक स्थानी 6 ही संख्या शिल्लक राहते, त्यामुळे 12 ही संख्या तयार झाली, म्हणून 12 या संख्येतून 8 वजा केल्यानंतर आपल्याला 4 ही बाकी मिळते. 6 या दशकस्थानी संख्येतून 3 वजा केल्यावर 3 ही बाकी मिळते.

उदा. 2

	2	3	4	
-	1	7	5	

 $\Rightarrow$

	2	3	4	
-	1	7	5	
			9	

 $\Rightarrow$

	2	3	4	
-	1	7	5	
	0	5	9	

दिलेल्या उदाहरणांचे निरीक्षण कर आणि त्यानुसार वजाबाकी कर.

1)	2)	3)	4)	5)
$\begin{array}{r} 6 \ 8 \\ - 4 \ 9 \\ \hline \end{array}$	$\begin{array}{r} 2 \ 5 \\ - 1 \ 9 \\ \hline \end{array}$	$\begin{array}{r} 9 \ 7 \\ - 6 \ 9 \\ \hline \end{array}$	$\begin{array}{r} 6 \ 8 \\ - 2 \ 9 \\ \hline \end{array}$	$\begin{array}{r} 7 \ 3 \\ - 4 \ 8 \\ \hline \end{array}$

6)	7)	8)	9)	10)
$\begin{array}{r} 7 \ 1 \\ - \quad 7 \\ \hline \end{array}$	$\begin{array}{r} 9 \ 5 \\ - 1 \ 8 \\ \hline \end{array}$	$\begin{array}{r} 5 \ 6 \\ - 3 \ 8 \\ \hline \end{array}$	$\begin{array}{r} 7 \ 5 \\ - 4 \ 6 \\ \hline \end{array}$	$\begin{array}{r} 9 \ 8 \\ - 8 \ 9 \\ \hline \end{array}$

11)	12)	13)	14)	15)
$\begin{array}{r} 9 \ 2 \ 6 \\ - 6 \ 5 \ 8 \\ \hline \end{array}$	$\begin{array}{r} 8 \ 3 \ 5 \\ - 3 \ 6 \ 8 \\ \hline \end{array}$	$\begin{array}{r} 9 \ 5 \ 6 \\ - 5 \ 9 \ 8 \\ \hline \end{array}$	$\begin{array}{r} 9 \ 2 \ 3 \\ - 5 \ 6 \ 7 \\ \hline \end{array}$	$\begin{array}{r} 7 \ 5 \ 3 \\ - 3 \ 7 \ 8 \\ \hline \end{array}$

16)	17)	18)	19)	20)
$\begin{array}{r} 9 \ 2 \ 5 \ 9 \\ - 5 \ 6 \ 8 \ 3 \\ \hline \end{array}$	$\begin{array}{r} 9 \ 5 \ 3 \ 7 \\ - 3 \ 6 \ 8 \ 3 \\ \hline \end{array}$	$\begin{array}{r} 7 \ 6 \ 3 \ 9 \\ - 3 \ 9 \ 8 \ 3 \\ \hline \end{array}$	$\begin{array}{r} 9 \ 3 \ 2 \ 9 \\ - 7 \ 7 \ 8 \ 8 \\ \hline \end{array}$	$\begin{array}{r} 6 \ 7 \ 8 \ 7 \\ - 5 \ 9 \ 3 \ 3 \\ \hline \end{array}$

पालक/शिक्षकांचा अभिप्राय

पालक/शिक्षकांची स्वाक्षरी

1. वजाबाकी करुन उदाहरणे सोडवः

$$\begin{array}{r} 2095 \\ - 1644 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 9084 \\ - 9047 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 8477 \\ - 6421 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 5043 \\ - 987 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 5864 \\ - 5224 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 1613 \\ - 426 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 2658 \\ - 805 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 6635 \\ - 749 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 7038 \\ - 4946 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 8187 \\ - 7705 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 890 \\ - 221 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 5347 \\ - 3440 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 2998 \\ - 2129 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 2832 \\ - 116 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 734 \\ - 346 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 8658 \\ - 2588 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 3856 \\ - 1461 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 7625 \\ - 6257 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 6838 \\ - 4296 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 5977 \\ - 5159 \\ \hline \end{array}$$

Date : ____ / ____ / ____

1. वजाबाकी करुन उदाहरणे सोडवः

$$\begin{array}{r} 7189 \\ - 6870 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 1568 \\ - 451 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 2608 \\ - 1352 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 3103 \\ - 171 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 5633 \\ - 5584 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 7496 \\ - 2207 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 5478 \\ - 5300 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 2393 \\ - 1789 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 726 \\ - 483 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 4356 \\ - 1693 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 8489 \\ - 7523 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 5696 \\ - 919 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 9390 \\ - 6614 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 7129 \\ - 4940 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 2564 \\ - 485 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 7637 \\ - 5060 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 6581 \\ - 4713 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 3242 \\ - 1287 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 843 \\ - 117 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 525 \\ - 229 \\ \hline \end{array}$$

एक अंकी संख्येने दोन किंवा तीन अंकी संख्येला गुणणे.

उदा.	$\begin{array}{r} 43 \\ \times 2 \\ \hline 86 \end{array}$	$\begin{array}{r} 24 \\ \times 2 \\ \hline 48 \end{array}$	$\begin{array}{r} 32 \\ \times 3 \\ \hline 96 \end{array}$	$\begin{array}{r} {}^2 67 \\ \times 3 \\ \hline 201 \end{array}$	$\begin{array}{r} {}^1 45 \\ \times 2 \\ \hline 90 \end{array}$	$\begin{array}{r} {}^2 26 \\ \times 4 \\ \hline 104 \end{array}$
------	--	--	--	--	---	--

गुणाकार कर.

1) $\begin{array}{r} 16 \\ \times 6 \\ \hline \end{array}$

2) $\begin{array}{r} 54 \\ \times 4 \\ \hline \end{array}$

3) $\begin{array}{r} 28 \\ \times 6 \\ \hline \end{array}$

4) $\begin{array}{r} 07 \\ \times 6 \\ \hline \end{array}$

5) $\begin{array}{r} 81 \\ \times 5 \\ \hline \end{array}$

6) $\begin{array}{r} 47 \\ \times 7 \\ \hline \end{array}$

7) $\begin{array}{r} 63 \\ \times 6 \\ \hline \end{array}$

8) $\begin{array}{r} 80 \\ \times 9 \\ \hline \end{array}$

9) $\begin{array}{r} 73 \\ \times 3 \\ \hline \end{array}$

10) $\begin{array}{r} 44 \\ \times 7 \\ \hline \end{array}$

11) $\begin{array}{r} 53 \\ \times 4 \\ \hline \end{array}$

12) $\begin{array}{r} 77 \\ \times 7 \\ \hline \end{array}$

13) $\begin{array}{r} 39 \\ \times 3 \\ \hline \end{array}$

14) $\begin{array}{r} 67 \\ \times 9 \\ \hline \end{array}$

15) $\begin{array}{r} 02 \\ \times 8 \\ \hline \end{array}$

16) $\begin{array}{r} 93 \\ \times 5 \\ \hline \end{array}$

17) $\begin{array}{r} 41 \\ \times 5 \\ \hline \end{array}$

18) $\begin{array}{r} 16 \\ \times 7 \\ \hline \end{array}$

19) $\begin{array}{r} 85 \\ \times 6 \\ \hline \end{array}$

20) $\begin{array}{r} 85 \\ \times 9 \\ \hline \end{array}$

जर आपण कोणत्याही संख्येला 2 ने गुणले, तर आपल्याला सम संख्या मिळते.

● ● ● ● ● ● ● ●

7×2

● ● ● ● ● ● ● ●

जर आपण कोणत्याही संख्येला 5 ने गुणले, तर येणाऱ्या संख्येच्या शेवटचा अंक हा 5 किंवा 0 असतो.

$3 \times 5 = 15$

$18 \times 5 = 90$

$13 \times 5 = 65$

$6 \times 5 = 30$

जर आपण कोणत्याही संख्येला 10 ने गुणले, तर येणाऱ्या संख्येच्या शेवटचा अंक हा 0 असतो.

$7 \times 10 = 70$

$12 \times 10 = 120$

$20 \times 10 = 200$

$22 \times 10 = 220$

उदा. $4 \times \underline{\hspace{2cm}} = 12$

$9 \times \underline{\hspace{2cm}} = 45$

$\underline{\hspace{2cm}} \times 7 = 42$

$4 \times 3 = 12$

$9 \times 5 = 45$

$6 \times 7 = 42$

वरील तक्त्याचा संदर्भ घेऊन रिकाम्या जागी योग्य संख्या लिही.

(पहिल्यांदा पाळे तुझ्या वहीमध्ये लिही आणि शंका असल्यास पाढ्यांच्या तक्त्याचा संदर्भ घे.)

1) $3 \times \underline{\hspace{2cm}} = 18$	2) $15 \times \underline{\hspace{2cm}} = 45$	3) $\underline{\hspace{2cm}} \times 3 = 24$	4) $\underline{\hspace{2cm}} \times 2 = 14$
5) $\underline{\hspace{2cm}} \times 6 = 42$	6) $\underline{\hspace{2cm}} \times 9 = 18$	7) $6 \times \underline{\hspace{2cm}} = 18$	8) $\underline{\hspace{2cm}} \times 6 = 48$
9) $\underline{\hspace{2cm}} \times 4 = 8$	10) $\underline{\hspace{2cm}} \times 7 = 21$	11) $9 \times \underline{\hspace{2cm}} = 36$	12) $4 \times \underline{\hspace{2cm}} = 16$
13) $7 \times \underline{\hspace{2cm}} = 28$	14) $3 \times \underline{\hspace{2cm}} = 9$	15) $6 \times \underline{\hspace{2cm}} = 18$	16) $\underline{\hspace{2cm}} \times 4 = 16$
17) $\underline{\hspace{2cm}} \times 4 = 48$	18) $5 \times \underline{\hspace{2cm}} = 45$	19) $\underline{\hspace{2cm}} \times 10 = 0$	20) $2 \times \underline{\hspace{2cm}} = 20$
21) $3 \times \underline{\hspace{2cm}} = 24$	22) $5 \times \underline{\hspace{2cm}} = 60$	23) $4 \times \underline{\hspace{2cm}} = 12$	24) $6 \times \underline{\hspace{2cm}} = 30$
25) $12 \times \underline{\hspace{2cm}} = 132$	26) $8 \times \underline{\hspace{2cm}} = 64$	27) $\underline{\hspace{2cm}} \times 8 = 16$	28) $\underline{\hspace{2cm}} \times 8 = 24$
29) $12 \times \underline{\hspace{2cm}} = 72$	30) $9 \times \underline{\hspace{2cm}} = 90$	31) $\underline{\hspace{2cm}} \times 10 = 50$	32) $9 \times \underline{\hspace{2cm}} = 45$

या प्रश्नाचा विचार कर.

$1, 2, 3: \quad 1 + 3 = 4 \quad 2 \times 2 = 4$

$2, 3, 4: \quad 2 + 4 = 6 \quad 3 \times 2 = 6$

$3, 4, 5: \quad 3 + 5 = 8 \quad 4 \times 2 = 8$

तु कोणता आकृतीबंध पाहत आहे ?

जर हे सत्य असेल, तर 12, 13, 14 या संख्येसाठी प्रयत्न कर.

कोणत्याही सलग तीन संख्यांसाठी प्रयत्न कर.

10 च्या पटीत किंवा 10 ने संख्येस गुणणे.

उदा. $10 \times 32 = \underline{320}$

$45 \times 10 = \underline{450}$

$134 \times 10 = \underline{1340}$

$23 \times 10 = \underline{230}$

$23 \times 100 = \underline{2300}$

$23 \times 1000 = \underline{23000}$

वरील उदाहरणांचे निरीक्षण कर आणि गुणाकार कर.

1) $10 \times 8 =$ _____

2) $100 \times 4 =$ _____

3) $12 \times 100 =$ _____

4) $20 \times 10 =$ _____

5) $28 \times 100 =$ _____

6) $36 \times 10 =$ _____

7) $10 \times 15 =$ _____

8) $100 \times 45 =$ _____

9) $45 \times 100 =$ _____

10) $10 \times 40 =$ _____

11) $1000 \times 104 =$ _____

12) $1000 \times 415 =$ _____

13) $1000 \times 289 =$ _____

14) $246 \times 1000 =$ _____

15) $1000 \times 134 =$ _____

16) $10 \times 555 =$ _____

17) $639 \times 1000 =$ _____

18) $646 \times 1000 =$ _____

19) $219 \times 10 =$ _____

20) $504 \times 100 =$ _____

21) $1000 \times 7 =$ _____

22) $436 \times 100 =$ _____

23) $10 \times 48 =$ _____

24) $10 \times 181 =$ _____

10, 100, 1000 या संख्यांचा गुणाकार करणे सोपे आहे.

$12 \times 10 = 120$

$11 \times 100 = 1100$

$23 \times 100 = 2300$

$40 \times 100 = 4000$

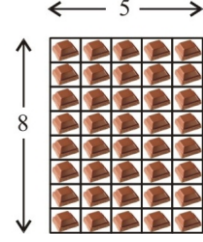
$31 \times 1000 = 31000$

$25 \times 1000 = 25000$

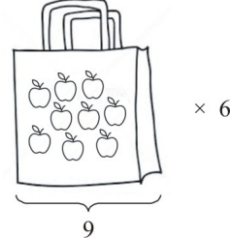
$60 \times 1000 = 60000$

खालील प्रश्नात गुणाकाराचा योग्य वापर करून उत्तरे लिही.

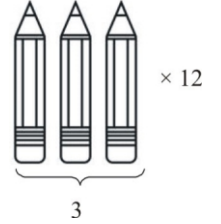
1. शेलूकडे 8 बॉक्स आहेत, आणि प्रत्येक बॉक्समध्ये ५ चॉकलेटस आहेत. तिच्याकडे एकूण किती चॉकलेटस आहेत?

2. एका ठिकाणी 6 पिशव्या आहेत, आणि प्रत्येक पिशवीत 9 सफरचंद आहेत. एकूण किती सफरचंद होतील?

3. एका वर्गात १२ विद्यार्थी आहेत, आणि प्रत्येक विद्यार्थ्याजवळ 3 पेन्सिली आहेत. एकूण किती पेन्सिली होतील?

4. एका शेतकऱ्याचे 8 शेत आहेत, आणि प्रत्येक शेतात 6 सूर्यफुलांचे वाफे आहेत. शेतकऱ्याकडे एकूण किती सूर्यफुलांचे वाफे आहेत?

5. एका वाचनालयात 10 कपाटे आहेत, आणि प्रत्येक कपाटामध्ये 7 पुस्तके आहेत. वाचनालयात एकूण किती पुस्तके आहेत?

रिकाय्या जागा भर.

Date : ____ / ____ / ____

3 दशक $\times$ 4 = _____ दशक

$30 \times 4 =$ _____

4 शतक $\times$ 2 = _____ शतक

$400 \times 2 =$ _____

गुणाकार कर.

$20 \times 4 =$	$200 \times 2 =$	$12 \times 100 =$
$40 \times 5 =$	$400 \times 7 =$	$36 \times 10 =$
$50 \times 3 =$	$500 \times 9 =$	$45 \times 100 =$
$50 \times 8 =$	$800 \times 2 =$	$72 \times 10 =$
$70 \times 0 =$	$600 \times 1 =$	$13 \times 100 =$
$20 \times 9 =$	$500 \times 5 =$	$56 \times 10 =$

खालील उदाहरणांचे निरीक्षण करुन उदाहरणे सोडव.

1) $\begin{array}{r} 4 \\ 18 \\ \times 5 \\ \hline 90 \end{array}$ 2) $\begin{array}{r} 19 \\ \times 3 \\ \hline \end{array}$ 3) $\begin{array}{r} 15 \\ \times 6 \\ \hline \end{array}$ 4) $\begin{array}{r} 13 \\ \times 7 \\ \hline \end{array}$ 5) $\begin{array}{r} 12 \\ \times 4 \\ \hline \end{array}$

6) $\begin{array}{r} 27 \\ \times 2 \\ \hline \end{array}$ 7) $\begin{array}{r} 14 \\ \times 6 \\ \hline \end{array}$ 8) $\begin{array}{r} 36 \\ \times 2 \\ \hline \end{array}$ 9) $\begin{array}{r} 39 \\ \times 5 \\ \hline \end{array}$ 10) $\begin{array}{r} 42 \\ \times 5 \\ \hline \end{array}$

11) $\begin{array}{r} 48 \\ \times 5 \\ \hline \end{array}$ 12) $\begin{array}{r} 96 \\ \times 7 \\ \hline \end{array}$ 13) $\begin{array}{r} 33 \\ \times 6 \\ \hline \end{array}$ 14) $\begin{array}{r} 50 \\ \times 9 \\ \hline \end{array}$ 15) $\begin{array}{r} 22 \\ \times 4 \\ \hline \end{array}$

Date : ____ / ____ / ____

उदा. $13 \times 5 =$

$13 \times 50 =$

$130 \times 5 =$

$130 \times 50 =$

3. $16 \times 3 =$

$16 \times 30 =$

$160 \times 3 =$

$160 \times 30 =$

1. $21 \times 2 =$

$21 \times 20 =$

$210 \times 2 =$

$210 \times 20 =$

4. $111 \times 4 =$

$111 \times 40 =$

$1110 \times 4 =$

$1110 \times 40 =$

2. $45 \times 6 =$

$45 \times 60 =$

$450 \times 6 =$

$450 \times 60 =$

5. $202 \times 3 =$

$202 \times 30 =$

$2020 \times 3 =$

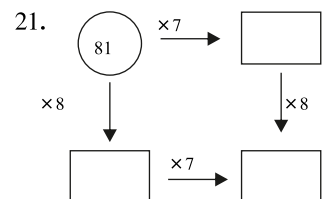
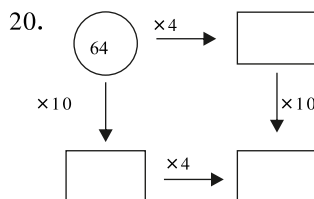
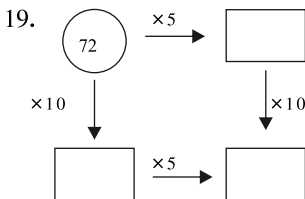
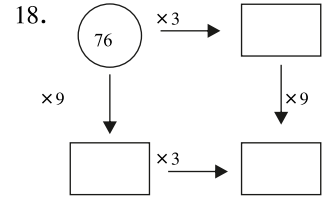
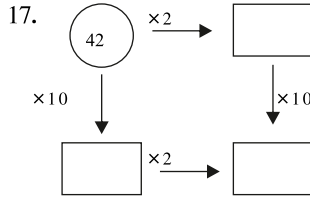
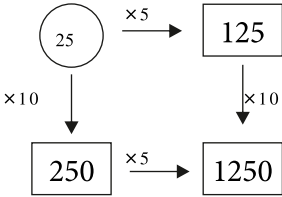
$2020 \times 30 =$

खालील उदाहरणे सोडव.

उदा. $\begin{array}{r} 1 \quad 1 \\ 4 \quad 4 \quad 6 \times 3 \\ \hline 1 \quad 3 \quad 3 \quad 8 \end{array}$	6. $\begin{array}{r} 4 \quad 7 \quad 3 \times 4 \\ \hline \end{array}$	7. $\begin{array}{r} 5 \quad 9 \quad 7 \times 5 \\ \hline \end{array}$	8. $\begin{array}{r} 2 \quad 6 \quad 3 \times 2 \\ \hline \end{array}$
9. $\begin{array}{r} 5 \quad 5 \quad 5 \times 4 \\ \hline \end{array}$	10. $\begin{array}{r} 6 \quad 6 \quad 6 \times 4 \\ \hline \end{array}$	11. $\begin{array}{r} 7 \quad 7 \quad 7 \times 5 \\ \hline \end{array}$	12. $\begin{array}{r} 8 \quad 8 \quad 8 \times 5 \\ \hline \end{array}$
13. $\begin{array}{r} 2 \quad 5 \quad 7 \times 3 \\ \hline \end{array}$	14. $\begin{array}{r} 2 \quad 5 \quad 8 \times 3 \\ \hline \end{array}$	15. $\begin{array}{r} 2 \quad 5 \quad 9 \times 3 \\ \hline \end{array}$	16. $\begin{array}{r} 2 \quad 8 \quad 5 \times 3 \\ \hline \end{array}$

रिकाम्या जागी योग्य उत्तर लिही.

उदा.

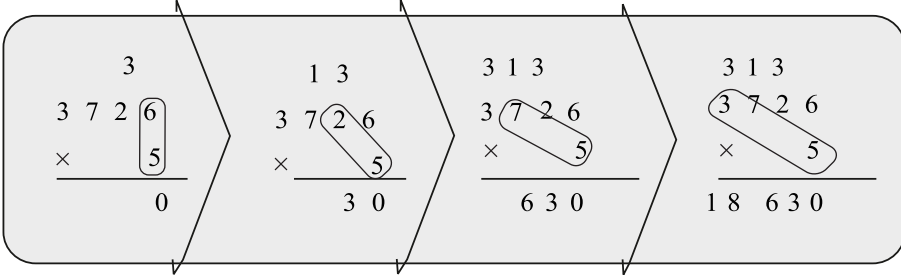

पालक/शिक्षकांचा अभिप्राय:	☐ ☐ ☐	पालक/शिक्षकांची स्वाक्षरी	
---------------------------	---	---------------------------	--

उदाहरणाचे निरीक्षण कर आणि गुणाकार कर.

3726 या संख्येला 5 ने गुणूया

उदा.

1)
$$\begin{array}{r} 2950 \\ \times \quad 6 \\ \hline \end{array}$$

2)
$$\begin{array}{r} 2476 \\ \times \quad 4 \\ \hline \end{array}$$

3)
$$\begin{array}{r} 6049 \\ \times \quad 5 \\ \hline \end{array}$$

4)
$$\begin{array}{r} 4683 \\ \times \quad 8 \\ \hline \end{array}$$

5)
$$\begin{array}{r} 1010 \\ \times \quad 5 \\ \hline \end{array}$$

6)
$$\begin{array}{r} 2142 \\ \times \quad 3 \\ \hline \end{array}$$

7)
$$\begin{array}{r} 1256 \\ \times \quad 4 \\ \hline \end{array}$$

8)
$$\begin{array}{r} 3000 \\ \times \quad 7 \\ \hline \end{array}$$

9)
$$\begin{array}{r} 5002 \\ \times \quad 2 \\ \hline \end{array}$$

10)
$$\begin{array}{r} 2222 \\ \times \quad 2 \\ \hline \end{array}$$

11)
$$\begin{array}{r} 7813 \\ \times \quad 9 \\ \hline \end{array}$$

12)
$$\begin{array}{r} 4126 \\ \times \quad 6 \\ \hline \end{array}$$

13)
$$\begin{array}{r} 1234 \\ \times \quad 8 \\ \hline \end{array}$$

14)
$$\begin{array}{r} 1111 \\ \times \quad 8 \\ \hline \end{array}$$

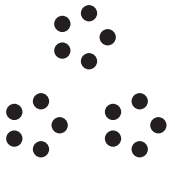
15)
$$\begin{array}{r} 1500 \\ \times \quad 5 \\ \hline \end{array}$$

16)
$$\begin{array}{r} 9210 \\ \times \quad 7 \\ \hline \end{array}$$

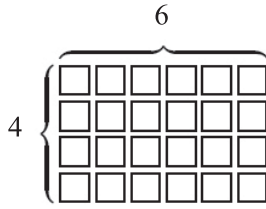
गुणाकार आणि भागाकार

खालील प्रश्न वाच. रेखाचित्रे पहा. नंतर समस्या सोडवण्यासाठी गुणाकार वापर.

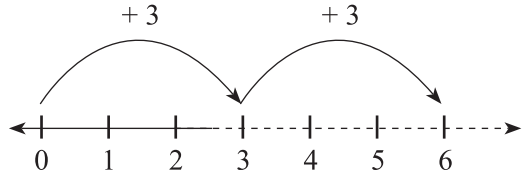
1. 6 पिशव्या आहेत आणि प्रत्येक पिशवीमध्ये 340 काकडी आहेत. एकूण किती काकड्या आहेत?
2. एका शेतकऱ्याकडे 5 टोपल्या आहेत आणि प्रत्येक टोपलीत 185 सफरचंद आहेत. तर शेतकऱ्याकडे एकूण किती सफरचंद आहेत?
3. शाळेत 8 वर्गखोल्या आहेत आणि प्रत्येक वर्गात विद्यार्थी आहेत. तर शाळेत एकूण किती विद्यार्थी आहेत?
4. येथे 2 फार्म(शेत) आहेत आणि प्रत्येक शेतात 654 रोपे आहेत. तर एकूण किती रोपे आहेत?
5. एका पुस्तकाच्या दुकानात 9 शेल्फ असतात आणि प्रत्येक शेल्फ मध्ये 172 पुस्तके असतात. तर पुस्तकांच्या दुकानात किती पुस्तके आहेत?

$5 \times 3 = 15$
 $15 \div 3 = \underline{5}$
 $15 \div 5 = 3$

$4 \times 6 = 24$
 $24 \div 6 = \underline{4}$
 $24 \div 4 = \underline{6}$

$3 \times 2 = 6$
 $6 \div 2 = \underline{3}$
 $6 \div 3 = 2$

$6 \div 3 = 2$

भाज्य
भागाकार
चिन्ह

भाजक

भागाकार

वर दिलेल्या उदाहरणांचे निरीक्षण करून भागाकार कर. आवश्यकता असल्यास संख्येरेषेचा वापर कर.

- 1) $8 \div 4 =$ _____

2) $27 \div 9 =$ _____

3) $5 \div 5 =$ _____

4) $20 \div 10 =$ _____

5) $25 \div 5 =$ _____

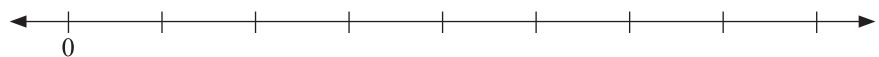
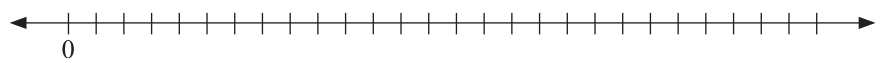
6) $35 \div 7 =$ _____

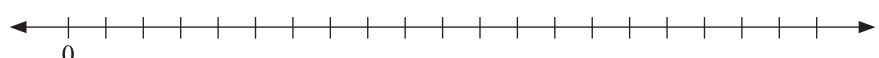
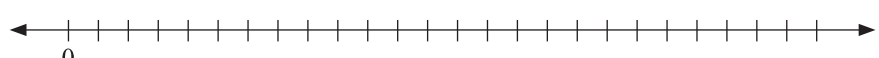
7) $20 \div 4 =$ _____

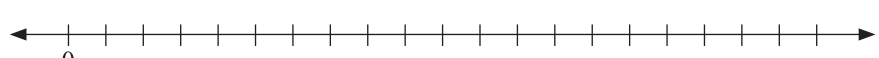
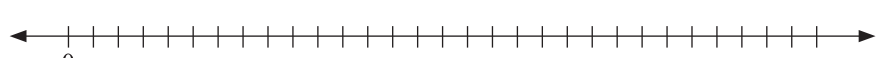
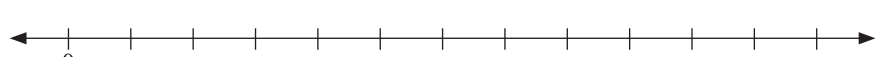
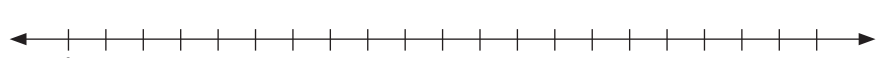
8) $30 \div 6 =$ _____

9) $12 \div 3 =$ _____

10) $24 \div 8 =$ _____

भागाकार आणि बाकी

$9 \div 4$

जर 9 फळांना 4 समान भागांमध्ये विभागले गेले, तर प्रत्येक भागात 2 फळे आणि 1 फळ शिल्लक राहिल.

$9 \div 4 = 2 \text{ बाकी : } 1$

$\text{पडताळा : } (4 \times 2) + 1 = 9$

उदा.

$8 \div 3 = \boxed{2}$

$\text{बाकी } \boxed{2}$

पडताळा

$\boxed{3 \times 2 + 2 = 8}$

$11 \div 5 = \boxed{2}$

$\text{बाकी } \boxed{1}$

पडताळा

$\boxed{5 \times 2 + 1 = 11}$

$54 \div 6 = \boxed{9}$

$\text{बाकी } \boxed{0}$

पडताळा

$\boxed{9 \times 6 + 0 = 54}$

वरील उदाहरणांचे निरीक्षण करून पुढील उदाहरणे सोडव. प्रत्येक उदाहरणातील भागाकार आणि बाकी लिही. (आपण गुणाकारासाठी तयार केलेला तक्ता वापरू शकता.)

1) $5 \div 2 = \boxed{}$
 बाकी $\boxed{}$
 पडताळा $\boxed{}$

2) $25 \div 5 = \boxed{}$
 बाकी $\boxed{}$
 पडताळा $\boxed{}$

3) $58 \div 7 = \boxed{}$
 बाकी $\boxed{}$
 पडताळा $\boxed{}$

4) $59 \div 9 = \boxed{}$
 बाकी $\boxed{}$
 पडताळा $\boxed{}$

5) $39 \div 4 = \boxed{}$
 बाकी $\boxed{}$
 पडताळा $\boxed{}$

6) $12 \div 3 = \boxed{}$
 बाकी $\boxed{}$
 पडताळा $\boxed{}$

7) $69 \div 9 = \boxed{}$
 बाकी $\boxed{}$
 पडताळा $\boxed{}$

8) $35 \div 7 = \boxed{}$
 बाकी $\boxed{}$
 पडताळा $\boxed{}$

9) $7 \div 5 = \boxed{}$
 बाकी $\boxed{}$
 पडताळा $\boxed{}$

मोठ्या संख्येच्या भागाकाराची पध्दत

भागाकाराचे विविध भाग

11 ÷ 2 = 5; = ?
भाजक भाज्य भागाकार बाकी

5 भागाकार
भाज्य $2 \overline{)11}$ भाजक ?
-10
 $\overline{01}$ बाकी

लक्षात ठेव:

भागाकार केल्यानंतर आपली उत्तरे
तपासणे नेहमीच चांगले असते.

भाज्य = (भाजक * भागाकार) + बाकी

खालील उदाहरणांचे निरीक्षण करून त्यांचा भागाकार कर.

उदा. $67 \div 12 = 5$; बाकी = 7
 $12 \overline{)67}$
-60
 $\overline{07}$

1) $10 \div 7 =$

2) $70 \div 7 =$

3) $46 \div 7 =$

4) $29 \div 4 =$

5) $55 \div 8 =$

6) $54 \div 8 =$

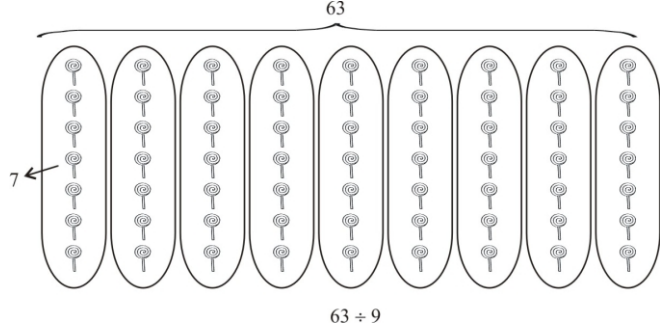
7) $14 \div 6 =$

8) $47 \div 6 =$

9) $9 \div 4 =$

10) $52 \div 10 =$

1. 63 चॉकलेट्स आहेत, आणि तुम्हाला त्या 7 मित्रांमध्ये समान वाटायच्या आहेत. प्रत्येक मित्राला किती चॉकलेट्स मिळतील ?

योग्य चित्र काढून खालील उदाहरणे सोडव

2. विकासकडे 99 सफरचंद आहेत, आणि तो ती 9 टोपल्यांमध्ये समान वाटायचा आहे. प्रत्येक टोपलीत किती सफरचंद असतील ?

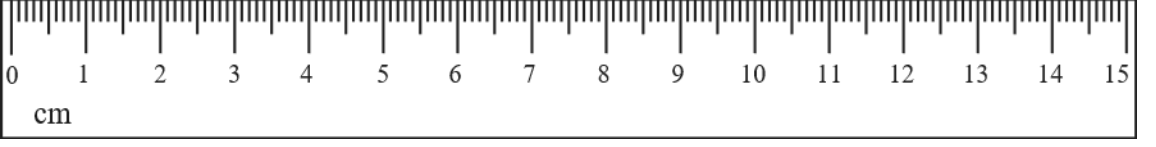
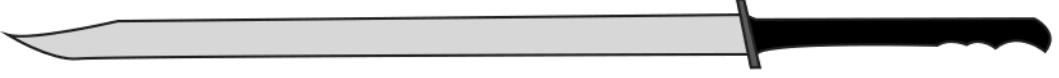
3. एका शेतकऱ्याकडे 315 आंबे आहेत, आणि त्याला ती 5 टोपल्यांमध्ये समान पॅक करायची आहेत. प्रत्येक टोपलीत किती आंबे असतील ?

4. एका वर्गात 84 विद्यार्थी आहेत, आणि त्यांना प्रत्येक रांगेत 6 विद्यार्थी बसवायचे आहेत. एकूण किती रांगा असतील ?

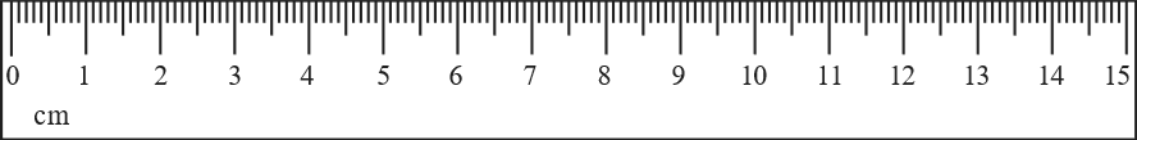
5. 135 फुगे आहेत, आणि त्यांना 9 मुलांमध्ये समान वाटायचे आहेत. प्रत्येक मुलाला किती फुगे मिळतील ?

Date : ____ / ____ / ____

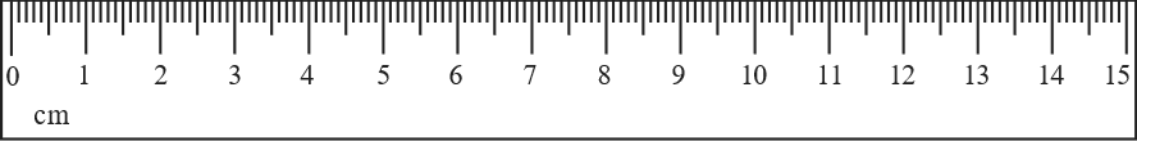
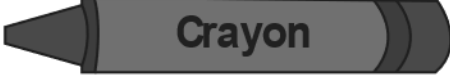
खालील वस्तूंची मोजणी दिलेल्या मोजपट्टीच्या आधारावर कर आणि लांबी सेंटीमीटरमध्ये लिही.

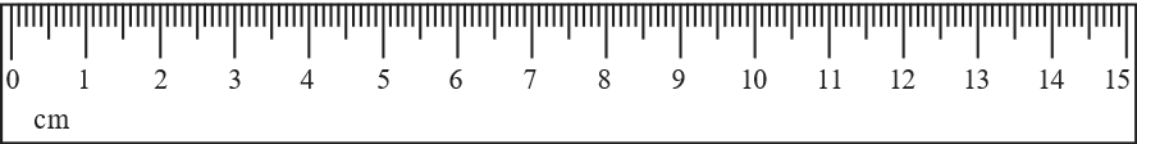
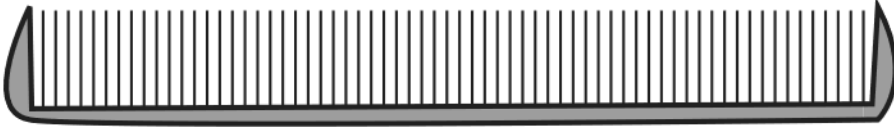
_____ cm

_____ cm

_____ cm

_____ cm

1. खालील वस्तुंचे मोजमाप कर आणि उत्तर सेंटीमीटरमध्ये लिही.

- तुझ्या FLN कार्यपुस्तिकेची लांबी सेमी
- तुझ्या FLN कार्यपुस्तिकेची रुंदी. सेमी
- तुझ्या गणिताच्या पाठ्यपुस्तकाची लांबी सेमी
- तुझ्या पेन्सिलची लांबी सेमी
- तुझ्या खोडरबरची लांबी सेमी
- तुझ्या पेन्सिल बॉक्सची लांबी सेमी
- खडूच्या तुकड्याची लांबी सेमी
- तुझ्या वडील किंवा आईच्या फोनची लांबी. सेमी

2. प्रत्येक ओळीत, ज्या वस्तूची लांबी 15 सें.मी. पेक्षा कमी आहे तिला गोल कर:

- एक पेन्सिल, एक कार, रस्त्याची रुंदी
- एक बसायचा बाकडा, काळा फळा, नेल पॉलिशची बाटली
- एक बोट, दूध पेस्ट, चालण्याची काठी
- एक सुई, तुमचा बूट, एक सुटकेस
- तुमच्या तळहाताची रुंदी, तुमचे केस, तुमचे पाय

3. 100 सेंटीमीटर म्हणजे 1 मीटर. आपल्या शिक्षकांकडून मीटर असलेली मोजपट्टी माग आणि त्याची लांबी पहा. आपली उंची, आपल्या हातांची लांबी, आपल्या डेस्कची लांबी इत्यादी मोजण्यासाठी मीटर असलेली मोजपट्टी वापर. आता, खालीलपैकी ज्या वस्तूची लांबी एक मीटरपेक्षा कमी आहे तिला गोल कर.

- एक पेन्सिल, तुमचा डेस्क, एक डस्टर
- एक बॅग, तुमचा वर्ग, एक चाकू
- आपल नाक, आपली उंची, आपले पसरलेले हात
- एक फूट, एक बस, एक वही
- एक गाजर, एक शेवग्याची शेंग, एक नारळच पाने

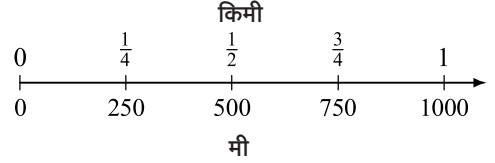
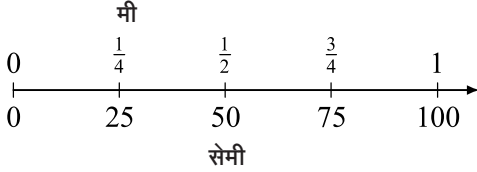
पालक/शिक्षकांचा अभिप्राय	😊 😐 😞	पालक/शिक्षकांची स्वाक्षरी	
--------------------------	-------	---------------------------	--

परिमिती आणि क्षेत्रफळ

आपण लांबी, रुंदी आणि अंतर हे मिलीमीटर, सेंटीमीटर, मीटर, किलोमीटर या एककांमध्ये मोजतो.

10 मिमी = 1 सेमी
100 सेमी = 1 मी
1000 मी = 1 किमी

मिमी = mm
सेमी = cm
मी = m
किमी = km

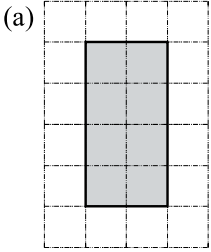
बंदिस्त आकृतीच्या सर्व बाजूच्या लांबींची बेरीज म्हणजे त्या आकृतीची परिमिती होय.
पृष्ठभागावरील आकृतीने व्यापलेल्या जागेचे मापन म्हणजे त्या आकृतीचे क्षेत्रफळ होय.

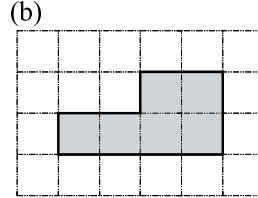
खालील आकृतीचे क्षेत्रफळ : 1 चौरस एकक आहे.

खालील आकृतीचे क्षेत्रफळ : $\frac{1}{2}$ चौरस एकक आहे.

क्षेत्रफळ (आकृती अ) :
8 चौरस सेंटीमीटर किंवा 8 चौ.सेमी.
परिमिती (आकृती अ) :
12 सेंटीमीटर किंवा 12 सेमी.

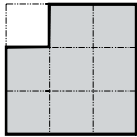
क्षेत्रफळ (आकृती ब) :
6 चौरस सेंटीमीटर
किंवा 6 चौ.सेमी
किंवा 6 सेमी.
परिमिती (आकृती अ) :
12 सेंटीमीटर
किंवा 12 सेमी.

खालील आकृत्यांमधील रंगविलेल्या भागांची परिमिती काढ.

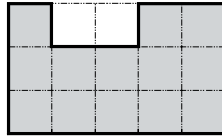
1)

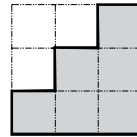
2)

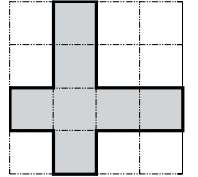
3)

4)

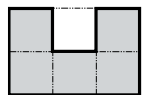
5)

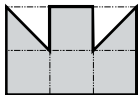
परिमिती _____ सेमी _____ सेमी _____ सेमी _____ सेमी _____ सेमी

खालील आकृत्यांमधील रंगविलेल्या भागांचे क्षेत्रफळ काढ.

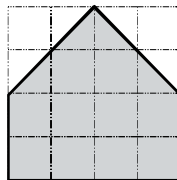
6)

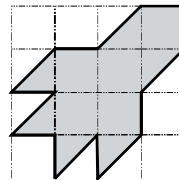
7)

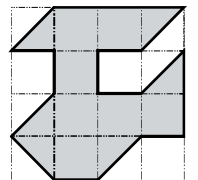
8)

9)

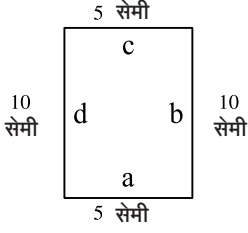

10)

क्षेत्रफळ _____ चौ.सेमी _____ चौ.सेमी _____ चौ.सेमी _____ चौ.सेमी _____ चौ.सेमी

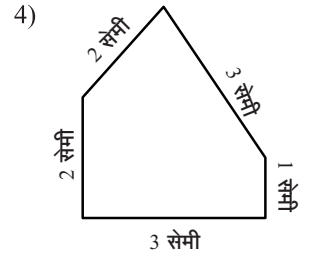
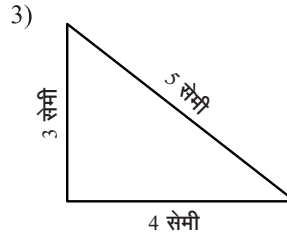
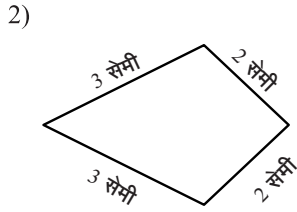
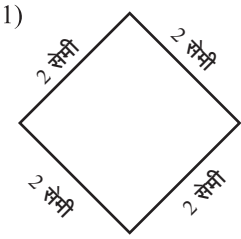
उदा.

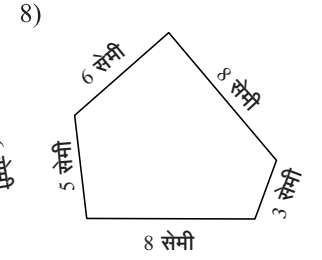
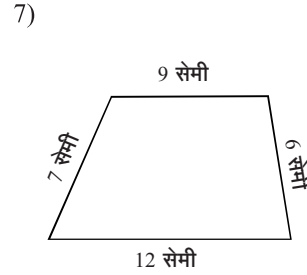
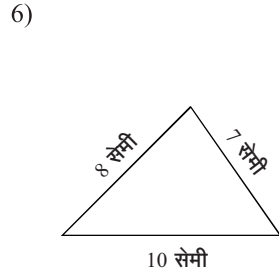
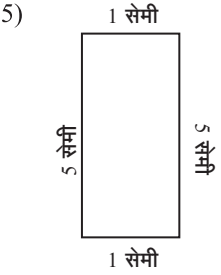
शेजारी दिलेल्या आकृतीची परिमिती काय आहे.

$$\begin{aligned} \text{परिमिती} &= a + b + c + d \\ &= 5 + 10 + 5 + 10 \\ &= 30 \text{ सेमी} \end{aligned}$$

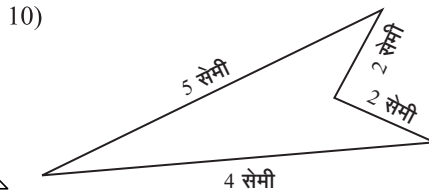
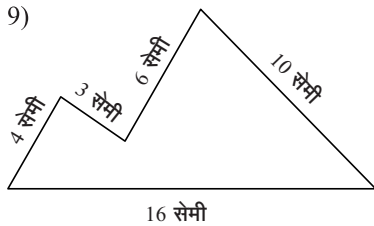
खालील आकृत्यांची परिमिती काढ.

परिमिती _____ सेमी _____ सेमी _____ सेमी _____ सेमी

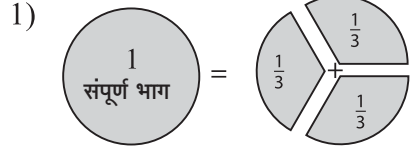
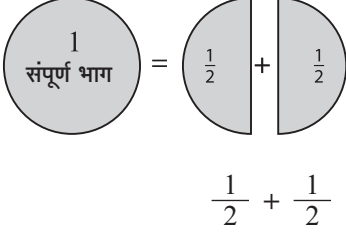
परिमिती _____ सेमी _____ सेमी _____ सेमी _____ सेमी

परिमिती _____ सेमी _____ सेमी

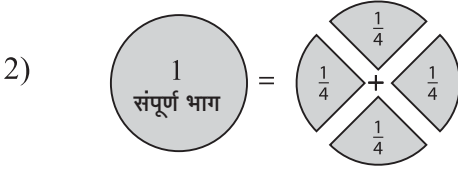
एक संपूर्ण भाग अनेक भागात विभागणे.

एक संपूर्ण वस्तू अनेक भागात विभागली जाऊ शकते. उदा. एक द्वितीयांश, एक तृतीयांश, एक चतुर्थांश.
उदा.

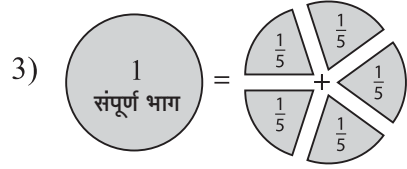
1 संपूर्ण भाग = + + _____

1 संपूर्ण भाग म्हणजे — असे एक - तृतीयांश भाग

1 संपूर्ण भाग = + + + _____

1 संपूर्ण भाग म्हणजे — असे एक - चतुर्थांश भाग

1 संपूर्ण भाग = + + + + _____

1 संपूर्ण भाग म्हणजे — असे एक - पंचमांश भाग

खालील उदाहरणे सोडव. (एक संपूर्ण भाग करण्यासाठी किती भाग करावे लागतील).

उदा. $1 = \frac{1}{6} + \frac{1}{6} + \frac{1}{6} \dots 6 \text{ वेळा}$

4) $1 = \frac{1}{7} +$

5) $1 = \frac{1}{17} +$

6) $1 = \frac{1}{9} +$

7) $1 = \frac{1}{19} +$

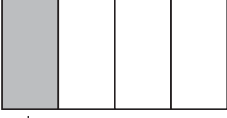
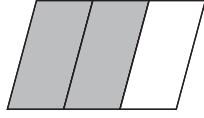
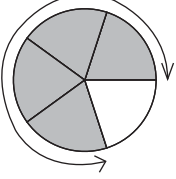
8) $1 = \frac{1}{16} +$

9) $1 = \frac{1}{18} +$

10) $1 = \frac{1}{15} +$

अपूर्णाकांची ओळख.

खालील आकृत्यांचे निरीक्षण कर आणि त्याचे अनेक भाग कर. आकृत्यांमध्ये काही भाग रंगविलेले आहेत आणि चिन्हांकित केलेले आहे.

उदा. ↓ $\frac{1}{4}$ अंश छेद एक - चतुर्थांश	 $\frac{2}{3}$ दोन तृतीयांश	 $\frac{4}{5}$ चार - पंचमांश
--	---	---

खालील अपूर्णाक चित्र स्वरूपात दाखव.

1) $\frac{1}{5}$ एक - पंचमांश	2) $\frac{2}{5}$ दोन-पंचमांश
3) $\frac{1}{3}$ 	4) $\frac{1}{6}$
5) $\frac{2}{4}$ 	6) $\frac{3}{6}$
7) $\frac{3}{12}$ 	8) $\frac{4}{16}$
9) $\frac{2}{6}$ 	10) $\frac{3}{9}$

माहिती कशी हाताळावी हे समजून घेऊयात.

1. ताळ्याच्या खुणा.

| = 1

|| = 2

||| = 3

|||| = 4

||||| = 5

||||| | = 6

2. संख्या पाहून ताळ्याच्या खुणा लिही.

..... = 8

..... = 10

..... = 14

..... = 22

3. ताळ्याच्या खुणा पाहून त्यावरून संख्या लिही.

|||| ||| =

|||| ||| ||| =

|||| ||| ||| ||| ||| ||| =

4. खाली 25 विद्यार्थ्यांचा रक्तगट दिलेला आहे.

दिलेल्या माहितीचा वापर करून खालील तक्त्यामध्ये ताळ्याच्या खुणा आणि विद्यार्थी संख्या लिही.

A, B, O, A, AB, O, A, O, B, A, O, B, A, AB, AB, A, A, B, B,
O, B, AB, O, A, B

रक्तगट	ताळ्याच्या खुणा	विद्यार्थी संख्या
A		
B		
O		
AB		

5. गणित विषयात 28 विद्यार्थ्यांना मिळालेले गुण खालील प्रमाणे आहेत. (गुण 10 पैकी) या माहितीच्या आधारे खालील प्रश्नांची उत्तरे लिही.

8, 1, 2, 6, 5, 5, 5, 0, 1, 9, 7, 8, 0, 5, 8, 3, 0, 8, 10, 10, 3, 4, 8, 7, 8, 9, 2, 0, 8

a) 5 आणि त्यापेक्षा जास्त गुण मिळालेले विद्यार्थी संख्या किती आहे?

b) 4 आणि त्यापेक्षा कमी गुण मिळालेले विद्यार्थी संख्या किती आहे?

1. खालील माहितीमध्ये आठवड्यातील वेगवेगळ्या दिवसांची विज्ञान प्रदर्शनास भेट दिलेल्या लोकांची संख्या दिलेली आहे.

दिवस	भेट दिलेल्या लोकांची संख्या ■ = 100 लोक
सोमवार	■■■■■
मंगळवार	■■■■■■■■■■■
बुधवार	■■■■■■■■■■■■■
गुरुवार	■■■■■■■■■■■■■■■
शुक्रवार	■■■■■■■■■■■■■■■
शनिवार	■■■■■■■■■■■■■■■■■■■

वर दिलेल्या तक्त्याचे निरीक्षण करून प्रश्नांची उत्तरे लिही.

- a) सोमवार पासून शनिवार पर्यंत किती लोकांनी भेट दिली आहे?
- b) कोणत्या दिवशी सर्वात जास्त लोकांनी भेट दिली आहे?
- c) कोणत्या दिवशी सर्वात कमी लोकांनी भेट दिली आहे?

2. एका वर्गात 44 विद्यार्थ्यांनी कोण कोणती फळे निवडली आहेत ते खाली दिलेले आहे.

A, O, B, M, A, G, B, G, A, G, B
 M, A, G, M, A, B, G, M, B, A, O
 M, O, G, B, O, M, G, A, A, B, M
 O, M, G, B, A, M, O, M, O, A, M

ABGMO - अनुक्रमे सफरचंद, केळी, द्राक्ष, आंबा, संत्री असे आहे.

- a) कोणती 2 फळे समान संख्येने विद्यार्थ्यांना आवडतात?
- b) कोणती फळे सगळ्यात जास्त विद्यार्थ्यांना आवडली?

पालक/शिक्षकांचा अभिप्राय	😊 😐 😞	पालक/शिक्षकांची स्वाक्षरी	
--------------------------	-------	---------------------------	--

1. पहिल्या तीन संख्या बघ आणि त्यानुसार येणाऱ्या पुढील संख्या लिही.

- a. 2, 4, 6, _____, _____, _____, _____, _____
- b. 5, 9, 13, _____, _____, _____, _____, _____
- c. 15, 18, 21, _____, _____, _____, _____, _____
- d. 55, 60, 65, _____, _____, _____, _____, _____
- e. 49, 59, 69, _____, _____, _____, _____, _____
- f. 6, 12, 18, _____, _____, _____, _____, _____
- g. 14, 21, 28, _____, _____, _____, _____, _____
- h. 45, 54, 63, _____, _____, _____, _____, _____

2. खालील संख्या नमुना पूर्ण कर.

(एक उदाहरण सोडवून दिले आहे)

12 वरून सुरु कर आणि प्रत्येकदा 8 ने वाढव.

उदा. 12, 20, 28, 36, 44, 52,

50 वरून सुरु कर आणि प्रत्येकदा 5 ने कमी कर.

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

25 वरून सुरु कर आणि प्रत्येकदा 7 ने वाढव.

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

80 वरून सुरु कर आणि प्रत्येकदा 12 ने कमी कर.

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

40 वरून सुरु कर आणि प्रत्येकदा 6 ने वाढव.

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Date : ____ / ____ / ____

Sivasri
Charitable
Trust

+91 80 26629890 📞

info@sikshana.org @

www.sikshana.org 🌐

41, K. R. Road, Basavangudi 📍
Bengaluru – 560004, Karnataka